

OPGEMERKT

MARTINE VERMANDERE,
projectmedewerker Amsab-ISG

101 INDIANENVERHALEN BIJ DE VERJAARDAG VAN DE MULTISPORTCLUB KAA GENT

2014 was een feestjaar voor KAA Gent.

De Gantoise, zoals de club in Gent nog steeds genoemd wordt, werd immers 150 jaar geleden opgericht. Naast een reeks sportieve evenementen wou de club dit vieren met een publicatie over haar rijke geschiedenis. Daarvoor deed ze een beroep op Amsab-ISG. Op 27 november werd het boek voorgesteld in het nieuwe voetbalstadion, de Ghelamco Arena. Het verhaal overstijgt het louter sportieve, het illustreert ook treffend de maatschappelijke inbedding van de club in de stad Gent.

Aankondiging van de Belgische atletiekkampioenschappen die de Gantoise organiseerde tijdens de Wereldtentoonstelling van 1913. (KADOC-KU Leuven)

Wereldtentoonstelling van Gent 1913
Exposition Universelle & Internationale
DE GAND 1913

Dimanche 29 Juin
à 14 heures
au terrain des Sports de
• l'Association Athlétique la Gantoise • bd. Albert (Gand St-Pierre).

XVIIe
CHAMPIONNATS
DE BELGIQUE
DE SPORTS ATHLETIQUES

PROGRAMME
100 m. - 400 m. - 800 m. - 1500 m. - 5000 m. plat.
110 m. - 400 m. haies.
Sauts en longueur - en hauteur - à la perche.
Lancements du Disque - du Poids - du Javelot.
800 m. relais fixes par équipes de 4 coureurs.

Pour le Comité organisateur.
Le Secrétaire, M. de MEULENAERE. Le Président, M. de BRUYNE.
Vu et approuvé pour le Groupe XXI (comité des Sports),
Le Secrétaire Général, M. de GRADE. Le Président, M. de FEYERICK.
Pour le Comité Exécutif de l'Exposition.
Les Directeurs Généraux,
J. CASIER. - E. COPPIETERS. - M. de SMET de NAEVER.
Le Secrétaire Général, J. B. STORMS. Le Commissaire Général du Gouvernement, J. de HEMPTINNE.

Entrée : 1 franc et 0,50 centimes

Papeterie Industrielle Gantoise, L. D. K. Exonéré du timbre en Belgique.

150 jaar blauw-wit

Het begon in 1864, toen de Société Gymnastique la Gantoise of kortweg 'de Gantoise' werd gesticht. In die periode woedde in Amerika volop de Burgeroorlog (1861-1865), waardoor de VS geen katoen meer konden leveren aan de Gentse textielindustrie. Die belandde in een recessie. Of dat er iets mee te maken heeft, is niet duidelijk, maar onder de pioniers van de Gantoise waren er verschillende textielpatroons. Zij hielden er, net als het toenmalige stadsbestuur, uitgesproken liberale ideeën op na. De club begon te turnen in de stedelijke turnzaal onder het motto 'Hebt vertrouwen in u zelve'. De stichters vreesden immers dat door degeneratie een einde zou komen aan de gestage vooruitgang door de industrialisatie. Ze zagen turnen dan ook niet als ontspanning, maar als noodzaak voor de lichamelijke ontwikkeling. Een arbeider had in die tijd echter noch het geld, noch de vrije tijd, laat staan de energie om na een werkdag van twaalf uur nog in clubverband te gaan turnen. De Société Gantoise de Gymnastique werd dan ook een elitaire club van industriëlen, eigenaars en mensen met een vrij beroep. De voertaal was Frans. De Gantoise probeerde wel de turnsport te populariseren door in 1871 de Gymnastische Volksmaatschappij van Gent op te richten, maar die telde vooral bedienden, ambachtslui en kleine zelfstandigen, die zich de luxe van sporten en de daarbij horende sportkledij konden permitteren.

Onder het voorzitterschap van de in Engeland geboren industrieel Charles Marinx, gaf de Association Athlétique la Gantoise (AAG of 'den Agé'), zoals de club vanaf 1891 heette, toch toe aan recreatieve sporttrages zoals fietsen en tennissen. De fiets was voor de introductie van de auto een duur speeltje van de burgerij en tennis zorgde voor de eerste dames in de ledenlijsten. Met de

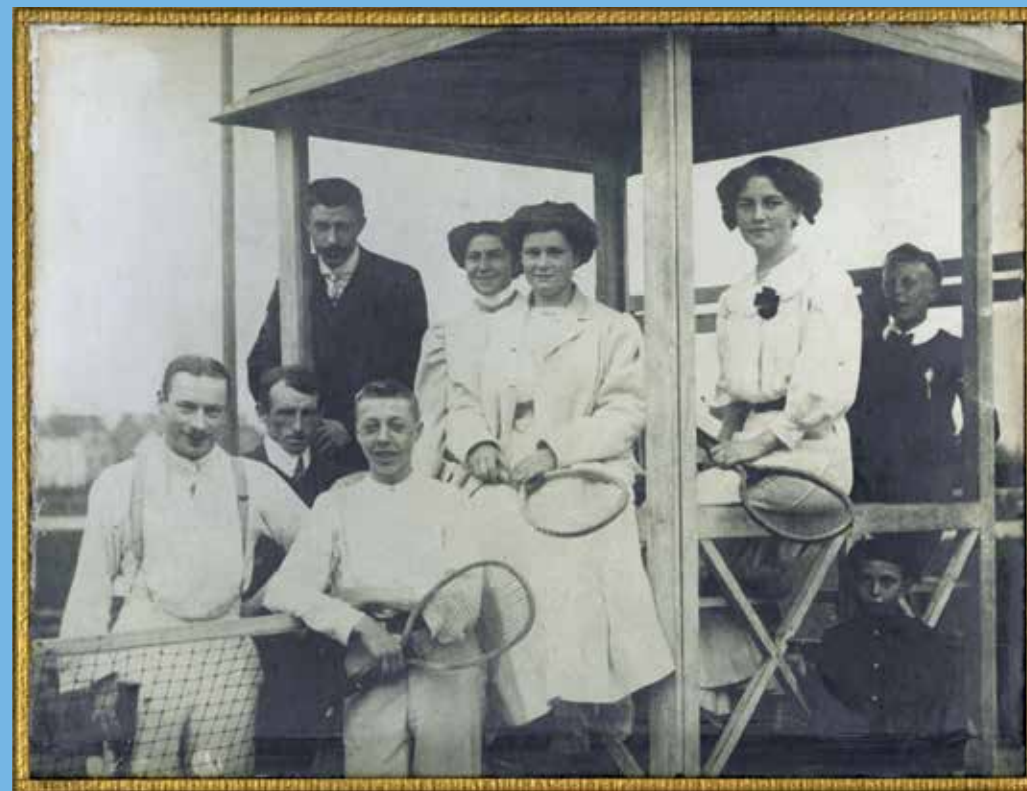
introductie van nieuwe sporten werd de club ook pluralistischer.

Den Agé trad in 1895 toe tot de de Union Belge des Sociétés des Sports Athlétiques, de voorloper van de voetbalbond, zonder evenwel over een voetbalafdeling te beschikken. Die kwam er pas in 1900 onder impuls van Hector Priem, een oud-student van het college van Melle. De voetbalafdeling zorgde voor de democratisering van de club. Vier jaar later kreeg de Gantoise een eerste eigen terrein aan de huidige Achilles Musschestraat. De Stad Gent eiste echter het veld terug op voor de Wereldtentoonstelling van 1913, maar gaf de club in ruil betere sportpleinen aan de Albertlaan. De Gantoise organiseerde in het kader van die Wereldtentoonstelling voetbal-, tennis- en atletiekevenementen en de voetbalploeg promoveerde dat jaar naar eerste nationale. Net voor de Eerste Wereldoorlog, bij de viering van het vijftigste jubileum, kreeg den Agé de koninklijke eretitel en heette voortaan Association Royale Athlétique La Gantoise (ARAG).

Tijdens de oorlog deed hockey als nieuwe sport zijn intrede in de club. Die kreeg in 1920, net als de tennis-, atletiek- en voetbalafdeling, een moderne infrastructuur in Gentbrugge. Dat jaar kon de ARAG ook acht atleten afvaardigen naar de Olympische Spelen in Antwerpen.

Tijdens de topjaren van de voetbalploeg in de jaren 1950, werd het elftal versterkt met Léon Mokuna, de eerste zwarte speler in de Belgische competitie. De spelers verdienden toen nog niet meer dan het bestuur en moesten er zelfs nog een beroep op nahouden. Zo sjuowde de legendarische keeper Mance Seghers overdag met kratten als bieruitzetter om dan 's avonds naar de training te spurten, Hilaire Schoonjans was ingenieur en André Van Herpe stond als onderwijzer voor de klas.

Vanaf de jaren 1960 werd sporten steeds populairder onder invloed van verschillende

Leden van de tennisafdeling rond 1914. Linksboven in pak Hector Priem en linksonder Armand Vandernoot. (archief KAA Gent)

factoren zoals de invoering van de vijfdaagse week, de stijgende levensstandaard, de vrouwenemancipatie en een startend sportbeleid vanuit de overheid. De Raad van Europa lanceerde in 1966 de slogan 'Sport voor Allen'. In Vlaanderen werd in 1969 het Bestuur voor Lichamelijke Opvoeding en Sport (BLOSO) opgericht, dat sensibilisatiecampagnes opzette om iedereen aan het sporten te krijgen. Het aantal atletiekclubs in Vlaanderen steeg en ook het ledenbestand van de atletiekafdeling van de ARAG piekte. Door de verspreiding van de televisie konden ook meer en meer mensen meeleven met de prestaties van atleten als Roger Moens en Gaston Roelants. De democratisering van de club uitte zich ook in de vernederlandsing van de naam tot Koninklijke Atletiek Associatie Gent (KAAG) in 1972.

In 1983 verhuisde de atletiekafdeling naar de Blaarmeersen. Dertig jaar later werd de door de voetbalclub langverwachte Ghelamco Arena aan de vroegere Groot-handelsmarkt in gebruik genomen. De tennis- en hockeyafdeling, nog steeds in Gentbrugge, wachten vandaag nog steeds op een oplossing voor hun infrastructuur die uit zijn voegen barst. Vooral de hockeyafdeling groeit dankzij de nationale en internationale prestaties van de dames en hun trainer Pascal Kina, die ook bondscoach is van de nationale hockeyploeg Red Panthers.

Sporterfgoed gezocht

Amsab-ISG kreeg voor het eerst in zijn bestaan een vraag van een sportclub om haar geschiedenis te schrijven. Op het eerste

Marcel Dubois won op de tussentijdse Olympische Spelen van 1906 in Athene brons in het Grieks-Romeins worstelen (+85 kilo). Later werd hij nog zes keer Belgisch kampioen kogelstoten. (archief KAA Gent)

gezicht niet meteen voor de hand liggend, maar wel als je weet dat onze collectie heel wat archieven van arbeiderssportverenigingen bevat. Binnen Amsab-ISG is ook al heel wat expertise opgebouwd rond het ontsluiten van die archieven voor een groot publiek, zoals onlangs nog naar aanleiding van 100 jaar Confédération Sportive Internationale Travailleuse et Amateur (CSIT). Bovendien is sportgeschiedenis, zoals ook uit deze casus blijkt, een bij uitstek sociale geschiedenis. Voor de reconstructie van de 150 jaar zochten we niet alleen naar bronnen in archieven, maar deden we ook een beroep op oud-bestuursleden, trainers, sporters, supporters en andere sleutelfiguren. Hun informatie was onontbeerlijk, want hoewel historici als Roland Renson, Pascal Delheye, Jo Tolleneer en Dries Vanysacker al heel wat vernieuwend onderzoek naar de Vlaamse sportgeschiedenis verrichtten, blijft die wat achterop hinken door een gebrek aan bronnenmateriaal.

Initiatieven als die van het Sportimonium in Hofstade en Archiefbank Vlaanderen, die het verspreide sporterfgoed in kaart trachten te brengen, moeten daar verandering in brengen. Bovendien is de zorg voor het eigen verleden en erfgoed essentieel voor een sportvereniging omdat dat sporters en supporters aan de club bindt. We begonnen met een ploeg van Amsab-ISG op 2 juni 2013 met het verzamelen van het eerste materiaal bij het afscheid van het Ottenstadion. Om al alvast alle data en feiten te tonen, ontwierp ik in samenwerking met Mario Van Driessche een tijdlijn op een interactieve website www.gantoise150.be. Op die manier ontstond een handig naslagwerk en kregen we heel wat erfgoed en informatie binnen. Veel waardevol materiaal was immers niet meer in handen van de club, maar was te vinden bij privéverzamelaars, die het met veel plezier ter beschikking stelden. Uit dat materiaal koos ik in samenspraak met een expertencommissie 91 interes-

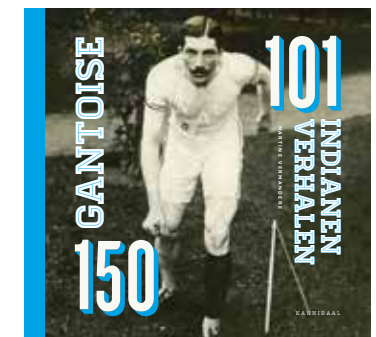

Voorzitter Van Milders in de kleedkamer voor de viering van de promotie naar eerste klasse na de match tegen Eeklo, 21 mei 1989. Foto: Firmin De Maître

sante, boeiende of merkwaardige feiten of gebeurtenissen om op te nemen in de publicatie. Fran Herpelinck belichtte voor KADOC-KU Leuven in tien teksten de interactie en verwevenheid van sportbeoefening en -beleving met andere maatschappelijke domeinen, onder meer de complexe verhouding tussen sport, bewegingscultuur en religie. Samen vormen ze 101 verhalen, voornamelijk hoogtepunten uit het rijke verleden van de sportclub, maar ook de mindere momenten. De titel 'indianenverhalen' verwijst uiteraard naar het logo van de club, maar we wilden ook de negatieve connotatie die de term veelal krijgt, terug een positieve wending geven. Met deze wetenschappelijk onderbouwde, maar zeer leesbare publicatie over een concrete casus hopen we een bijdrage te leveren aan de rijke sportgeschiedenis in Vlaanderen en de erfgoedgemeenschap van KAA Gent bewuster te maken van het belang van hun archieven.

- De expertencommissie bestond uit: Eric De Boever (voorzitter Bond voor Lichamelijke Opvoeding), Frank De Cloet (auteur ARAG-KAAG Atletiek 1864-2000), prof. dr. Pascal Delheye (KU Leuven), dr. Peter Heyrman (KADOC-KU Leuven), em. prof. dr. Roland Renson (KU Leuven), Jean Reyniers (erevoorzitter KAA Gent Tennis), Heli Rombaut (auteur *De Buffalobijbel*), prof. dr. Christophe Verbruggen (UGent), Paule Verbruggen (Amsab-ISG).

Martine Vermandere, *Gantoise 150. 101 indianenverhalen*, Gent/Veurne: Amsab-ISG/Kannibaal, 2014, 192 pp. Prijs: € 24,50. ISBN: 9789492081117

De damesploeg van de hockeyafdeling, jaren 1960. (privécollectie Eric Willems)

